

Kijken voor kinderen

Filosoferen met kinderen over kunst

© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl/mini-cursus

Filosoferen over kunst met het boek *Kijken voor kinderen*

Het boek 'Kijken voor kinderen' laat kinderen naar kunst kijken. Het laat zien dat kunst niet iets is waar je voor gestudeerd moet hebben. Overal is wel iets bijzonders in te ontdekken. Auteur Hockney wijst je op lijnen, schaduwen, perspectief, spiegelingen, etc. waardoor je niet alleen naar kunst, maar naar de hele wereld anders gaat kijken.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Precies daarom is het ook leuk om na elk hoofdstuk te gaan filosoferen. Daarom krijg je bij dit boek voor elk hoofdstuk een filosofische vraag cadeau met een bijpassende activiteit. Dan kun je bij het bekijken en lezen van het boek ook regelmatig een filosofisch gesprek aanknopen over vragen als: Zie je in de schaduw scherper? Vertellen foto's de waarheid? Kun je denken zonder woorden?

Hoofdstuk 1: Denken over beelden

De taalontwikkeling van de grotbewoners van 17.000 jaar geleden zal nog beperkt geweest zijn. Zeker is dat mensen nog niet konden schrijven. Taal en beeld hadden toen vast allebei een heel andere functie dan nu. Je kunt er met kinderen over nadenken op welke manier dat toen anders was en op welke manier dat is veranderd. Interessant hierbij is of mensen daardoor ook anders dachten en daardoor de wereld anders zagen? Dachten ze in woorden of in beelden? Trouwens:

Kun je wel denken zonder woorden?

Deze filosofische vraag kun je eerst onderzoeken met een experiment. Verdeel de groep in tweetallen. Geef elk tweetal een A3 papier. Laat ze dan met elkaar in gesprek gaan, bijvoorbeeld over de vraag: wat is vrijheid? Maar, de kinderen mogen bij dit gesprek niet praten en geen woorden opschrijven, ze mogen alleen tekeningetjes maken. Lukt het om zo met elkaar van gedachten te wisselen?

Hoofdstuk 2: Lijnen trekken

Bij dit hoofdstuk kun je een leuk experiment doen. Laat de kinderen tekeningen maken met zo min mogelijk lijnen. Wie heeft de tekening gemaakt met de minste lijnen? Denk na deze tekenopdracht na over de vraag:

Wanneer wordt een lijn een beeld?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Hoofdstuk 3: Licht en schaduwen

Laat de kinderen naar aanleiding van dit hoofdstuk schaduwkunst maken. De kinderen werken hierbij in duo's. Elk duo heeft een smartphone nodig. Ze moeten buiten zoeken naar schaduwen. Zien ze ergens een 'tekening' in? Vormt de schaduw misschien ergens met de omgeving een mooie of grappige combinatie? Kunnen ze aan de schaduw iets toevoegen waardoor het iets wordt? Misschien met iets wat ze op het schoolplein vinden zoals een steen of een takje of iets wat ze op papier tekenen en dan uitknippen- of scheuren. De schaduwkunstwerkjes moeten ze vervolgens vastleggen met een smartphone.

Als iedereen zijn kunstwerk klaar heeft, kunnen deze worden geprint en opgehangen in de klas. Je kunt ze ook op het digibord laten zien.

Bekijk met zijn allen de tekeningen en denk dan na over de vraag:

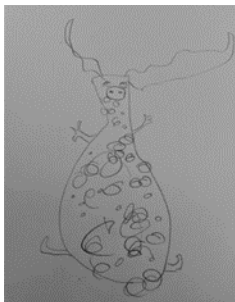
Zie je in de schaduw scherper?

Hoofdstuk 4: kijk: ruimte!

Kunstenaren zijn erg goed in het rangschikken van voorwerpen door het gebruik van perspectief en een specifieke keuze voor de plaats in de ruimte. Ze zorgen daarmee soms voor een nieuwe kijk op de wereld, een kijk die voor iedereen bovendien weer anders zal zijn.

Met het volgende experiment laat je letterlijk zien hoe iedereen de wereld anders ziet. Zet in het midden van de klas een vaas, liefst één

met een bijzondere vorm en zet daarin twee of drie kronkelige takken. Vervolgens moet elk kind de vaas tekenen, zonder diepte, dus in 2d vanuit hun eigen standpunt. Daarna leg je alle tekeningen bij elkaar en bekijk je ze gezamenlijk. Ziet elke tekening er uit als een vaas met takken? Of lijken sommige perspectieven iets anders te zijn dan een vaas? Wissel hierover even van gedachten. Ga daarna met elkaar in gesprek over de filosofische vraag:

Ziet de wereld er voor iedereen hetzelfde uit?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosofen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Hoofdstuk 5: Spiegels en spiegelingen

Zet een grote spiegel voor de klas en laat iedereen een tekening maken van wat hij vanaf zijn eigen plek in de spiegel ziet. Daarna leg je alle tekeningen bij elkaar en bekijk je ze gezamenlijk. Waarom zijn de tekeningen allemaal anders? Zijn ze allemaal waar? Liet de spiegel zien wat er echt was? Oftewel:

Spreken spiegels de waarheid?

Hoofdstuk 6: Schilderen en fotograferen

Maak met de klas een eigen variant van het schilderij '4 blauwe krukjes' (bladzijde 99). Maak hiervoor een foto van de klas zonder de kinderen en print deze uit op A3. Maak vervolgens van elk kind een foto in verschillende poses en print deze klein uit. Nu kunnen de kinderen de portretten in de foto plakken op een manier die zij leuk en mooi vinden. Denk daarna over de vraag:

Leg je met foto's je leven vast of schrijf je met foto's juist je eigen verhaal?

Hoofdstuk 7: bewegende beelden

Laat de kinderen een thaumatrope maken zoals op de foto's. Door de beweging lijkt het of het mannetje in de gevangenis zit, maar het is niet zo. Laat iedereen zelf een onderwerp bedenken, bijvoorbeeld een vogel in een kooitje, een bal in een doel, of een kind op een step.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosofen met kinderen aan op
www.filosoovaardig.nl/downloads

Een thaumathrope wordt gezien als voorloper van de film. Maar wanneer is iets een film? Is deze thaumathrope een film? Vertelt de thaumathrope een verhaal? Hoeveel beelden heb je nodig om een verhaal te vertellen? Maar vooral:

Wanneer is iets een verhaal?

Hoofdstuk 8: het leven gaat door

Door de digitalisering kunnen we van foto's en films maken wat we maar willen. Vroeger werden foto's gezien als waarheid of bewijs van iets. Inmiddels is dat allang niet meer zo. Verzamel voor dit gesprek een stuk of tien foto's van Instagram of Facebook en leg deze in de kring. Bekijk ze met de kinderen. Denk samen na over de volgende vraag:

Hoe weet je wat waar en wat niet waar is?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads